

ПОЛІТРАВМАТИЧНИЙ ВПЛИВ МЕДІА НА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

М.М. Малиш, кандидат філологічних наук,
Інститут підготовки кадрів державної
служби зайнятості України, м. Київ

Анотація: Аналізуються травмувальні впливи медіа на внутрішньо переміщених осіб, пов'язані як з особливостями їхньої адаптації, так і інформаційною політикою, творенням медіаобразів.

Ключові слова: медіа, аудиторія, реципієнти, медіаобраз, внутрішньо переміщені особи, адаптація, травмувальний вплив.

Аннотация: Анализируется травмирующее воздействие медиа на внутренне перемещенных лиц, связанное как с особенностями их адаптации, так и информационной политикой, созданием медиаобразов.

Ключевые слова: медиа, аудитория, реципиенты, медиаобраз, внутренне перемещенные лица, адаптация, травмирующее воздействие.

Summary: This paper presents the analysis of the media traumatic effects on the internally displaced persons (IDPs), related to both the IDPs' adaptation features and informative policy, and also the creation of media images.

Keywords: the media, audience, recipients, media image, internally displaced persons, adaptation, traumatic effects.

Від початку анексії АР Крим та воєнних дій на Донбасі аудиторія медіа поповнилася категорією внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Ці реципієнти мають низку особливостей, серед яких – підвищена чутливість до дражливої інформації, ознаки якої не завжди виокремлюються її трансляторами.

Така особливість даної аудиторії визначається, зокрема, її складом – представниками етноутворень із соціально-культурними пріоритетами, сформованими ще з дитинства в локальних середовищах, зруйнованих за травматичних обставин. Це позначається на можливостях адаптації не лише до місцевих громад зі своїми цінностями й поведінковими нормами, а й до загальної інформаційної картини світу, пов'язаної з вимушеним переселенням. Ускладнюють адаптацію свіжі картини війни, тривога за рідних, соціальна необлаштованість, а нерідко й раптова бідність.

Постає необхідність до адаптації і в мовно-комунікативному аспекті, оскільки відмінність мови мислення від мовного середовища території приймання пов'язана з вимушеною перебудовою картини світу (залежність світобачення від мови переконливо доведена мовознавцями). Чужа мова медіа може викликати їх відторгнення, звернення до звичних джерел.

Травматичне підґрунтя впливу ряду українських медіа на ВПО сформувалося задовго до обставин, що спричинило вимушене переселення. Прорахунки державної і редакційної політики медіа в галузі інформаційної безпеки, не завжди ефективні й коректні засоби реалізації державного статусу української мови відкрили простір для маніпулювання свідомістю, не сприяли єдності населення як на регіональному, так і державному рівнях.

Оскільки однією з базових функцій якісних медіа є об'єктивне відображення дійсності, при створенні медіаобразу ВПО необхідне визначення об'єктивного підґрунтя їх адаптації. Потрібно враховувати їх вищу порівняно з місцевим населенням активність у життєвому облаштуванні, працевлаштуванні, що завжди було характерно для приїжджих незалежно від причин переселення. Це не завжди адекватно сприймається місцевим населенням (особливо за умов вкрай складного соціально-економічного становища), як і обсяг державних преференцій ВПО. Окремі журналістські матеріали щодо користування цими преференціями вимушені переселенці сприймають як творення їх негативного медіаобразу (людей з протягнутою рукою – що могло бути спричинене способом подачі інформації, неврахуванням структури й специфіки аудиторії).

Для об'єктивного висвітлення таких неоднозначних тем необхідне їх всебічне розкриття, аналіз коріння, що було б суттєвим кроком уперед щодо розв'язання проблем. Навіть коректно викладена, але однобічна інформація

медіа щодо користування ВПО підтримкою держави, волонтерів, місцевих громад за замовчування гострих проблем їх соціальної адаптації не сприяє комплексному висвітленню проблеми, адекватності медіаобразів.

На тлі характерної ситуації розірваності сімей ВПО, окремі члени яких з різних причин перебувають на залишених територіях, травмувальним чинником є обмеження спілкування звичними каналами соціальних мереж. Рішенню щодо припинення доступу до ресурсів російських розробників мали передувати створення і адаптація до потреб населення аналогічних вітчизняних ресурсів. Уривковість, непослідовний, обмежувальний характер рішень частіше викликає реакції нерозуміння, відторгнення.

За умов, коли ВПО отримують інформацію із зони воєнного конфлікту під час вимушених виїздів, вкрай важлива її об'єктивна трансляція медіа – як для довіри до них ВПО, які часто є очевидцями, так і уникнення циркулювання суперечливої інформації, що не сприяє консолідації суспільства, авторитету влади і ключових громадських інститутів.

Потребує виваженості висвітлення ціннісних орієнтацій, цільових установок ВПО. Наміри великої частки переселенців остаточно лишитися на приймаючих територіях, трансльовані в медіадискурсі, можуть трансформуватися в свідомості реципієнтів у бачення перспективи незворотної втрати окупованих територій після кровопролитної війни.

Отже, для нівелювання травмувального впливу медіа на таку вразливу частину аудиторії, як ВПО, необхідна нормалізація процесів, пов'язаних з їх адаптацією, насамперед у суспільній проекції, яку відображають медіа. Зокрема, це стабілізація соціально-економічного стану в державі, активізація мирного процесу, посилення журналістського (як частини громадського) контролю над державною воєнною політикою, реальними кроками щодо повернення окупованих територій.

Необхідні більша увага медіа до проблем інтеграції ВПО до місцевих громад, труднощів облаштування, об'єктивна інформація про стан справ у зоні воєнних дій, дотримання прав наших співвітчизників, які вимушено там перебувають, чесне й коректне висвітлення інших проблем, на інформування про які існує гострий соціальний запит. Політиці маніпулювання російських медіа необхідно протиставити максимально об'єктивну інформацію з високою мірою аналітичності, яка, можливо, не сподобається владі, але змусить її до необхідних дій.